

М. І. Бублик

Національний університет “Львівська політехніка”

Т. М. Копач

Львівська дирекція ТДВ “Страхова компанія “Гардіан”

РОЗВИТОК МОЛОДІЖНОГО ЛІДЕРСТВА В СТРУКТУРІ ІННОВАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

© Бублик М. І., Копач Т. М., 2018

Досліджено розвиток молодіжного лідерства з точки зору викликів громадянського суспільства. Проаналізовано стан та перспективи розвитку молодіжного лідерства, готовність громадянського суспільства сприяти його розвитку на яскравих прикладах із життя обдарованої молоді Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту, що є структурним підрозділом Національного університету “Львівська політехніка”. Запропоновано включити розвиток молодіжного лідерства до складу інноваційних стратегій розвитку закладів вищої освіти.

Ключові слова: ринок освітніх послуг, заклади вищої освіти, молодіжне лідерство, стратегії розвитку, інновації, освітня діяльність.

DEVELOPMENT OF YOUTH LEADERSHIP IN THE STRUCTURE OF INNOVATIONAL STRATEGIES FOR DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

© Bublik M. I., Kopach T. M., 2018

The article explores the development of youth leadership in terms of the challenges of civil society. The state and perspectives of the development of youth leadership, the readiness of civil society to promote its development on bright examples from the life of gifted youth of the Educational and Scientific Institute of Economics and Management, which is the structural unit of the Lviv Polytechnic National University, is analyzed. It is proposed to include development of youth leadership in the structure of innovative strategies for the development of institutions of higher education.

Key words: market of educational services, institutions of higher education, youth leadership, development strategies, innovations, educational activity.

Постановка проблеми. Проблема розвитку в Україні громадянського суспільства безпосередньо пов'язана із молодіжним рухом. Крім того, одним із завдань сучасної освіти та бізнесу є пошук серед обдарованої молоді яскравих особистостей з лідерськими рисами та розвиток їх здібностей. Основною рисою лідера є його здатність створювати у своїй уяві образ майбутнього та вести інших людей по шляху перетворення уявного образу в реальність. Оскільки, саме лідерство безпосередньо спрямоване на майбутнє, то молодіжне лідерство і визначає напрямок розвитку громадянського суспільства, бізнесу та держави у провідних країнах світу. Потреба в інноваційних стратегіях розвитку закладів вищої освіти (ЗВО) зумовлена зміною вектору державного розвитку, визначеного Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом ще у 2014 р. [1]. Прийняті у наступних роках стратегічні документи: Стратегія сталого розвитку “Україна – 2020” [2], Закон України “Про вищу освіту” [3], Закон України “Про наукову і науково-технічну

діяльність” [4] та Закон України “Про освіту” [5] визначили європейський вектор стратегічного розвитку освіти, де утверджується принцип людиноцентризму. Окреслений вектор розвитку закладів вищої освіти (ЗВО) надає виняткової актуальності дослідженням перспектив розвитку особистості, що яскраво проявляється у формі лідерства та змінює громадянське суспільства в Україні. Особливо актуальним є дослідження стану молодіжного лідерства, його розвитку та викликів сьогодення, які перешкоджають цьому розвитку, оскільки у ЗВО, у переважній більшості, молодь складає весь контингент студентів та значний відсоток серед науково-педагогічних працівників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над дослідженням розвитку молодіжного лідерства працювали ряд дослідників в Україні та закордоном: Басс Б. (Bass B.), Бродбек Ф. (Brodbeck F.), Видай А., Кальницька К., Паригін Б., Петерсон М. (Peterson M.), Сміт П. (Smith P.), Хаус Р. (House R.), Шварц С. (Schwartz S.) та ін. [1-6]. Незважаючи на те, що навчити бути лідером будь-яку людину неможливо, та визначити і розвинути в кожній молодій особі ті риси характеру та здатності, які властиві лідеру, цілком можливо. Як вважають автори Національної доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні [6], в основу інноваційної стратегії розвитку ЗВО слід покласти загальнонаціональні пріоритети, серед яких побудова нації, що безперервно навчається задля розвитку демократичних цінностей, впровадження громадянського суспільства, в центрі якого знаходиться особистість, тобто лідер. Слід виділити думку авторів роботи [3], що саме молодіжне лідерство викликане протиставленням до офіційного керівництва, до системи встановлених цінностей, норм і соціальних принципів. Це, у свою чергу, викликає потребу у дослідженні та аналізуванні лідерських якостей як пересічної молоді, так і її видатних особистостей. Однак, і досі залишаються невирішеними питанням дослідження стану та перспектив розвитку саме молодіжного лідерства як ключової складової громадянського суспільства, а також розроблення інноваційних стратегій розвитку ЗВО з метою досягнення конкурентних переваг на ринку освітніх послуг.

Цілі статті полягають у дослідженні викликів громадянського суспільства, де молодіжне лідерство відіграє ключову роль у формування інноваційних стратегій розвитку ЗВО задля розвитку демократичних цінностей поряд із досягненням конкурентних переваг на ринку освітніх послуг. Також у роботі було поставлено завдання проаналізувати стан та перспективи розвитку молодіжного лідерства, готовність громадянського суспільства до цього, навівши яскраві приклади із життя обдарованої молоді Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту, що є структурним підрозділом Національного університету “Львівська політехніка”.

Виклад основного матеріалу. З початком 2014 р. в Україні розпочато, як вважають автори роботи [6], період модернізації освіти задля створення Європейського простору вищої освіти та Європейського дослідницького простору, що було обумовлено підписанням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та подальшим її імплементаванням. Розвиток громадянського суспільства, де молодіжне лідерство відіграє ключову роль, став стратегічним пріоритетом освітньої політики держави. Людиноцентрований підхід до розвитку суспільства використовувався ще в минулому столітті. У своїх працях [7-8], автори вже використовували цей принцип для екогомолізації освіти з метою захисту довкілля від постійного деструктивного впливу виробництва. Однак, ключової ролі молодіжного лідерства не було виділено.

Дослідити стан та перспективи розвитку громадянського суспільства, перш за все, можна за ключовими індикаторами: кількістю громадських організацій, їхнім спрямуванням та дієвістю (активністю). Так, у Львові зареєстровано більше 327 громадських організацій [17], однак на сайті Львівської міської ради їх тільки 67 [18], з них менше 10 % складають молодіжні громадські

організації. Сюди не входять традиційні громадські організації: професійні спілки, наукові товариства молодих вчених тощо, тому зупинимося детально на роботі Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених (НТСА) Інституту економіки і менеджменту, головою якого є Ігор Кулиняк, к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій. Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту, що є структурним підрозділом Національного університету “Львівська політехніка”, є провідним центром, де навчають менеджерів вищої ланки управління навичкам лідерства.

Починаючи з 2005 р., коли була створена Рада молодих вчених Інституту економіки і менеджменту (ІНЕМ), правонаступницею якої і є НТСА ІНЕМ, активізувалася наукова діяльність молодих науковців-економістів як в межах Національного університету “Львівська політехніка”, так і поза ним. До складу НТСА ІНЕМ входять завідувачі кафедр, професори, доктори економічних наук, члени Вченої ради Національного університету “Львівська політехніка” та ІНЕМ, члени спеціалізованих вчених рад та просто успішні молоді вчені ІНЕМ [7-8]. Неодноразово успіхи молодих вчених були відзначені високими відзнаками та нагородами, серед яких: Премія Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок у 2008 р. (Мельник Ольга Григорівна, тоді ще доцент кафедри ММП, а зараз завідувач кафедри ЗМД, д.е.н., професор), Премія Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України у 2012 р. у номінації “За наукові досягнення” (Мельник Ольга Григорівна), Премія Львівської обласної державної адміністрації та обласної ради для працівників наукових установ та вищих навчальних закладів (університетів, академій, інститутів) Львівської області для молодих вчених у 2010 р. (Чубай Володимир Миколайович, доцент кафедри ОА, к.е.н., доцент), у 2012 р. (Жежуха Володимир Йосипович, доцент кафедри ЗМД, к.е.н., доцент) у 2017 р. (Олексів Ігор Богданович, професор кафедри ММП, д.е.н., проф.), Обласна премія молодим ученим і дослідникам у 2017 р. (Вороновська Марта Миколаївна, старший викладач кафедри ММП, к.е.н.)

Гранти Президента України для здійснення наукових досліджень молодих учених у 2007 р., 2008 р. та у 2016 р. було призначено завідувачу кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету “Львівська політехніка” професору Ользі Мельник [19]. Гранти Національного університету “Львівська політехніка” для молодих вчених було призначено у 2007 р. (Мельник Ольга Григорівна), у 2008 р. (Чубай Володимир Миколайович), у 2010 р. (Мрихіна Олександра Борисівна, доцент кафедри ЕП, к.е.н.), у 2013 р. (Жежуха Володимир Йосипович), у 2014 р. (Кулиняк Ігор Ярославович, доцент кафедри МО, к.е.н. та Дзюбіна Катерина Олегівна, старший викладач каф. зовнішньоекономічної та митної діяльності). Неодноразово молоді науковці ІНЕМ були переможцями Конкурсу “Кращий молодий науковець року Національного університету “Львівська політехніка” (2009 р. -Чубай Володимир Миколайович та 2010 р. – Мельник Ольга Григорівна), Конкурсу “Кращий молодий науковець року навчально-наукового інституту економіки і менеджменту” (2011 р. – Подольчак Назар Юрійович, професор кафедри ММП, д.е.н., доцент та у 2012 р. – Кулиняк Ігор Ярославович) [15-16]. Серед нагород молодих вчених Грамоти Міністерства освіти і науки України, Грамоти Національного університету “Львівська політехніка” та інші важливі відзнаки.

У межах НТСА ІНЕМ розпочали свою успішну наукову та громадську діяльність багато науковці, серед яких успішним прикладом є депутат ВРУ Юринець Оксана Василівна (доцент кафедри менеджменту організацій, к.е.н., доцент). Досягнення молодих лідерів детально представлено на багатофункціональному інтернет-сайті НТСА ІНЕМ та в інформаційно-аналітичному бюлетні “Перспектива”. На засіданнях також обговорюються важливі питання економічного розвитку Львівщини, молоді лідери беруть участь у розробленні стратегій та регіональних програм розвитку Львівської області та інших важливих стратегічних документів.

Для молодих лідерів на науковій ниві працює програма опублікування наукових статей на безкоштовній основі у низці фахових видань ВНЗ України; участь у науково-практичних конференціях, які проводяться різними ВНЗ України без сплати організаційного внеску, а також залучення на безоплатній основі до інших наукових заходів, що організуються спільно із партнерами з інших ВНЗ, установ, організацій тощо, що дало змогу безкоштовного відвідування театрів Львова, філармонії, органного залу.

Молоді лідери активно співпрацюють із громадськими організаціями України і влітку. Щорічною подією, яка відбувається у навчально-оздоровчому таборі “Політехнік-3” Національного університету “Львівська політехніка”, є Міжнародний пленер Національного студентського союзу з питань студентського самоврядування, молодіжної науки та фізичного виховання студентської молоді, який організує Всеукраїнська молодіжна громадська організація “Національний студентський союз”, Колегія студентів і аспірантів Львівської політехніки, НТСА Університету і Львівське обласне відділення Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України.

Особливим критерієм участі в молодіжному лідерстві є віковий ценз – до 35 років, а для докторів наук – до 40 років. До складу НТСА ІНЕМ входить більш ніж 150 молодих вчених, і щороку їх кількість збільшується, зростають і амбіції у науковій сфері, адже молоді – означає перспективні, ініціативні та наполегливі. Не існує універсального розуміння молодіжного лідерства, оскільки лідерські риси є характерними для певних культурних цінностей. Традиційною рисою для лідерів, народжених в Україні, загалом, та у Львові, зокрема, є високі моральні та національні цінності, більше колективізм, ніж індивідуалізм. Однак, психологічні характеристики особистості лідера найбільше проявлятимуться у певних ситуаціях, в якій опинився лідер.

Отже, підсумовуючи все сказане вище, можна виділити у молодіжному лідерстві як в процесі домінування й підпорядкування, впливу й слідування в системі міжособистісних відносин у групі основну рису – спрямованість на досягнення цілей в оптимальні терміни і з оптимальним ефектом. Основною рисою молодого лідера є його здібності створювати у своїй уяві образ майбутнього та вести інших людей по шляху перетворення уявного образу в реальність. У громадянському суспільстві сьогодні в Україні прослідковується стрімка перспектива розвитку молодіжного лідерства, оскільки за 25 років незалежності виросло ціле покоління вільних і обдарованих людей, які серед рольових типів поведінки вибирають в групі наступні ролі: ініціатор, розроблювач та координатор. Вже рідше обирають роль контролера, оцінювача чи погонича.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У роботі досліджено виклики громадянського суспільства. Основними ж викликами громадянського суспільства для молодіжного лідерства є низька підтримка держави. Це не тільки відсутність норм, постанов та законів України щодо молодіжного лідерства, а й відсутність державної підтримки для молодіжного підприємництва, через преференції, пільги та дотації для молодіжного підприємництва. Як наслідок такого процесу – високий показник міграції молодих людей, серед який висока частка успішних, талановитих та обдарованих лідерськими рисами.

Обґрунтовано, що молодіжне лідерство відіграє ключову роль у формування інноваційних стратегій розвитку ЗВО задля розвитку демократичних цінностей поряд із досягненням конкурентних переваг на ринку освітніх послуг. Молодіжне лідерство – це значний потенціал у розвитку національної економіки, збільшенні валового національного продукту, валового внутрішнього продукту. Це також передумова зростання населення України, отримання визначних досягнень у науково-технічному прогресі, здобуття премій та отримання перемог у конкурсах, грантах тощо. Просто і коротко – це майбутнє України!

Проведений аналіз стану молодіжного лідерства в Україні та світі дав змогу виділити його серед ключових завдань освітньої політики як держави, так і ЗВО. Виділено перспективи розвитку молодіжного лідерства та готовність громадянського суспільства до цього, на прикладі життя обдарованої молоді Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту, що є структурним підрозділом Національного університету “Львівська політехніка”.

Таким чином, перспективи розвитку громадянського суспільства безпосередньо пов’язані із підтримкою та розвитком молодіжного лідерства, формуванням на рівні держави та її регіонів дієвих механізмів підтримки молодіжного підприємництва, молодіжного кредитування будівництва, отримання освіти тощо. Хоча у кожній молодій людині сформований свій прообраз лідера (тобто уявлення про те, яким повинен бути лідер), та “ефективність” молодіжного лідерства визначається шляхом досягненого результату.

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. // *Офіційний вісник України*. – 2014. – №75. 2. Стратегія сталого розвитку “Україна – 2020” // *Офіційний вісник Президента України офіційне видання від 20.01.2015 – 2015 р., № 2, С. 14, Ст 154*. 3. Закон України “Про вищу освіту” // *Відомості Верховної Ради України офіційне видання від 19.09.2014 – 2014 р., / № 37-38 /, С. 2716, Ст. 2004*. 4. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” // *Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 3, ст.25*. 5. Закон України “Про освіту” // *Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380*. 6. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / *Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя*. – Київ : Педагогічна думка, 2016. – 448 с. – Бібліогр.: с. 21. – (До 25-річчя незалежності України). 7. Римар М.В. Концепція екогемології у формуванні нових цінностей і пріоритетів розвитку економіки та управління підприємствами / Римар М.В., Бублик М.І. // *Збірник наукових праць VIII міжнародного симпозіуму Україна – Туреччина “Проблеми інтеграції науково-освітнього, інтелектуального потенціалу в державному процесі”*, (м. Тернопіль, 12 -14 червня 2013 р.). – Тернопіль: Видавництво Тернопільського національного технічного університету імені І. Пулюя, 2013. – С. 524 – 530. 8. Кузьмін О.С. Викладання проблем техногенних збитків в економічних дисциплінах / Кузьмін О.С., Бублик М.І. // *Тези доповідей III Всеукраїнської науково-методичної конференції “Забезпечення наступності змісту в системі ступеневої вищої та післядипломної освіти: українські традиції та європейська практика”*, (м. Хмельницький, 26 жовтня 2012 р.). – Кам’янець-Подільський: ПП “Мошак М.І.”, 2012. – С. 103-105. 9. Выдай А.Ю. Современная трактовка феномена ролевой дифференциации лидерства // *Збірник наукових праць / Під ред. Єрмакова С.С.* – Харків: ХХІІІ, 2009. – № 6. – С. 47-51. 10. Кальницька К. Рольова диференціація лідерства: сутність, підходи до вивчення та крос-культурні відмінності / Кальницька К. // *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*. – 2017. – № 122. – С.104 – 119. 11. Парыгин Б.Д. Социальная психология. – Харків: В-во Смолоскип, 2013. – 615 с. 12. Bass В.М. *Transformational Leadership: Industry, Military and Educational Impact*. – Lawrence Erlbaum Associates, 2008. – 208 p. 13. Brodbeck, F. C., Frese, M., Akerblom, S., Audia, G., Bakacsi, G., Bendova, H., et al. (2015). Cultural variation of leadership prototypes across 22 European countries. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 73(1). – P.1-29. 14. House, R.J., Wright, N.S. and Aditya, R. N. (2007) *Cross-cultural research on organizational leadership: A critical analysis and a proposed theory*. In P.C.Early and M.Erez (eds) *New Perspective on International Industrial / Organizational Psychology*. – San Francisco: The New Lixington Press. – P. 535-625. 15. Історія розвитку НТСА ІНЕМ (колишньої РМВ ІНЕМ) за період 2005-2017 рр. [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.inem.lviv.ua/rozyvytok/istoriya-diyalnosti-rmv-inem/>. 16. Офіційний сайт НТСА ІНЕМ (колишньої РМВ ІНЕМ) за період 2012-2014 рр. [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.inem.lviv.ua/nashi-dosyahnennya/nahorodytolodyh-vchenyh/>. 17. Портал громадських організацій Львова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ngo.lviv.ua/index.php?option=com_sectionex&view=category&id=4&Itemid=7. 18. Сайт Львівської міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://city-adm.lviv.ua/portal/catalog/hromadski-ustanovy/gromadski-organizaciji/page2>. 19. Сайт НУЛП

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lp.edu.ua/news/2016/zaviduvach-kafedry-zmd-lvivskoyi-politehniky-olga-melnyk-zdobula-grant-prezydenta-ukrayiny>.

1. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odnii storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand]. Ofitsiyni visnyk Ukrainy [Official bulletin of Ukraine], 2014, 75. 2. Stratehiia staloho rozvytku "Ukraina – 2020" [Strategy for sustainable development "Ukraine-2020"]. Ofitsiyni visnyk Prezydenta Ukrainy [Official bulletin of the President of Ukraine]. 2015, 2, 14, 154. 3. Zakon Ukrainy "Pro vyshchu osvitu" [The Law of Ukraine "On Higher Education". Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]. 2014, 37-38, 2716, 2004. 4. Zakon Ukrainy "Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diialnist" [Law of Ukraine "On Scientific and Scientific-Technical Activity"]. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) [Bulletin of the Verkhovna Rada (BVR)], 2016, 3, 25. 5. Zakon Ukrainy "Pro osvitu" [The Law of Ukraine "On Education"]. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) [Bulletin of the Verkhovna Rada (BVR)], 2017, 38-39, 380. 6. Kremen V. H (Ed.) (2016) Natsionalna dopovid pro stan i perspektyvy rozvytku osvity v Ukraini [National report on the state and prospects of education in Ukraine]. Kyiv : Pedahohichna dumka. 7. Rymar M.V. & Bublyk M.I. (2013) Kontsepsiia ekohomolohii u formuvanni novykh tsinnosti i priorytetiv rozvytku ekonomiky ta upravlinnia pidpriemstvamy [Concept of eco-homology in formation of new values and priorities of economic development and enterprise management]. Zbirnyk naukovykh prats VIII mizhnarodnoho sympoziumu Ukraina–Turechchyna "Problemy intehratsii naukovo-osvitnoho, intelektualnoho potentsialu v derzhavnomu protsesi", (m. Ternopil, 12 -14 chervnia 2013 r.) [Proceedings of VIII International Symposium Ukraine–Turkey "Problems of integration of academic and intellectual capacity in the public process" (m. Ternopil, 12 -14 June 2013)]. Ternopil: Vydavnytstvo Ternopilskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu imeni I. Poliuiia, 524–530. 8. Kuzmin O.Ye. & Bublyk M.I. (2012) Vyklyadannia problem tekhnohennykh zbytkiv v ekonomichnykh dystsyplinakh [Teaching Problems of Technogenic Damage in Economical Disciplines]. Tezy dopovidei III Vseukrainskoi naukovo-metodychnoi konferentsii "Zabezpechennia nastupnosti zmistu v systemi stupenevoi vyshchoi ta pisliadyplomnoi osvity: ukraïnski tradytsii ta yevropeiska praktyka", (m. Khmelnytskyi, 26 zhovtnia 2012 r.) [Abstracts of the 3rd All-Ukrainian Scientific and Methodological Conference "Ensuring Continuity of Content in the System of Graduate Higher and Postgraduate Education: Ukrainian Traditions and European Practice" (Khmelnytsky, October 26, 2012). Kamianets-Podilskyi: PP "Moshak M.I.", 103-105. 9. Vydai A.Iu. (2009) Sovremennaia traktovka fenomena rolevoi differentsiatcii liderstva [Modern interpretation of the phenomenon of role leadership differentiation]. Zbirnyk naukovykh prats KhKhPI [Collection of scientific works of KhKhPI], 6, 47-51. 10. Кальницька К. Рольова диференціація лідерства: сутність, підходи до вивчення та крос-культурні відмінності / Кальницька К. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. – 2017.–№ 122. – С.104 – 119. 11. Kalnytska K. (2017) Rolova dyferentsiatsiia liderstva: sutnist, pidkhody do vyychennia ta kros-kulturni vidminnosti [Role's Differentiation of Leadership: Essence, Approaches to Study and Cross-cultural Differences]. Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T.H. Shevchenka [Bulletin of the Chernigiv National Pedagogical University named after T.G. Shevchenko], 122, 104 – 119. 12. Paryhin B.D. (2013) Sotsyalnaia psykhohohyia. [Social psychology]. Kharkiv: V-vo Smoloskyp. 13. Bass B.M. (2008) Transformational Leadership: Industry, Military and Educational Impact. Lawrence Erlbaum Associates. 14. House, R.J., Wright, N.S. & Aditya, R. N. (2007) Cross-cultural research on organizational leadership: A critical analysis and a proposed theory. In P.C.Early and M.Erez (eds) New Perspective on International Industrial Organizational Psychology. San Francisco: The New Lixington Press. P. 535-625. 15. Istoriia rozvytku NTSA INEM (kolyshnoi RMV INEM) za period 2005-2017 rr. [History of the development of the NTSA INEM (former PMU INEM) for the period of 2005-2017] Retrieved from <http://www.inem.lviv.ua/rozytyok/istoriya-diyalnosti-rmv-inem/>. 16. Ofitsiyni sait NTSA INEM (kolyshnoi RMV INEM) za period 2012-2014 rr. [The official site of the NTSA INEM (former PMU INEM) for the period of 2012-2014] Retrieved from <http://www.inem.lviv.ua/nashi-dosyahnennya/nahorody-molodyh-vchenyh/>. 17. Portal hromadskykh orhanizatsii Lvova [Portal of public organizations of Lviv] Retrieved from <http://www.ngo.lviv.ua/index.php>. 18. Sait Lvivskoi miskoi rady [Website of the Lviv City Council] Retrieved from <http://city-adm.lviv.ua/portal/catalog/hromadski-ustanovy/gromadski-organizaciji/page2>. 19. Sait NULP [Website LPNU] Retrieved from <http://www.lp.edu.ua/news/2016/zaviduvach-kafedry-zmd-lvivskoyi-politehniky-olga-melnyk-zdobula-grant-prezydenta-ukrayiny>.